

تجلی نور و رنگ در هنرهای ایرانی - اسلامی

حسن بلخاری قهپی

انتشارات، سوره مهر

کتاب حاضر، پژوهشی علمی و تحقیقاتی است درباره‌ی تجلی نور و رنگ در هنر ایرانی اسلامی. در این کتاب به مبانی عرفانی نور و رنگ در هنر ایرانی پرداخته شده است. نگارگری ایرانی که با بهزاد نقاش بزرگ ایرانی عصر تیموریان هرات و شاگردان او در تبریز و اصفهان به شکوه نشست، مورد توجه این کتاب است. به نظر نویسنده نگارگری ایرانی نسبت ذاتی با معنا، زبان و فرم دارد و رنگ و نور و فرم در این هنر به واقعیت‌های عالم برون وفادار نیستند. کوی و دشت در این تماشاگاه راز، رنگ‌های متفاوت با عالم عین دارند. جریان نور در ظهور شعاع‌های عمودی از آسمان جریان یافتن معنایی را از عالم عرش به دنیای فرش روایت می‌کند و نیز نگاهی را از عالم فرش به بی‌نهایت عرش بالا می‌برد. رنگ و نور در نگارگری ایران و هنر اسلامی، با عدم پیروی از اصل انطباق با واقع روایت‌گر عالم دیگر و جانی فراتر از واقع است مانند کوه که در دنیای واقع رنگی سرد و زمخت دارد. اما در نگارگری ایرانی جامه رنگین آبی به تن می‌کند تا نمادی باشد از صفات انفعالی، انقباضی و انعقادی. رنگ‌های غالب در نگارگری ایرانی انواع رنگ سبز و آبی است همراه با رنگ‌هایی چون سرخ، زرد و... که لطافت زیبایی، هیجان و شیدایی عالمی دیگر و بالا را روایت می‌کند.

نور در نگارگری ایرانی ساطع از عالم بالاست که اکسیر معرفت، قدرت و فضیلت تلقی می‌شود مانند هاله‌ای درخشان که در نگارگری دور سر پیامبران و اولیاء خدا کشیده می‌شود و آنان را از سایر مردم متمایز می‌کند.

نویسنده سپس به تجلی نور و رنگ در هنر معماری اسلامی ایرانی اشاره می‌کند و آن را در شمسه‌ها و مقرنس‌ها می‌یابد و همه را تجلی امر قدسی می‌داند که هنر اسلامی ایرانی میعادگاه آن است. نور و رنگ در ایده‌ی بزرگان اسلامی و اندیشمندان ایرانی همچون ملاصدرا و سهروردی و شاعران و عارفان ایرانی اسلامی، همچون حافظ، مولانا و شبستری در کتاب حاضر بررسی شده و به شعر و کلام عارفانه‌ی آنان استناد شده تا تجلی نک و نور را در کلام قدسی باید و آن را جلوه‌ی انوار الهی در زمین بدانند.

نویسنده در پایان کتاب به تعبیر هنری کربن به تجلی نور و رنگ می‌پردازد و چنین کلام را به پایان می‌برد. در عرفان اسلامی ایرانی رنگ‌ها تبدیل به شاخصی می‌گردند برای عارف تا بدان وسیله مقام نورانی عرفانی خویش را به داوری گیرد. او فراسوی زمان است و تنها عالم رنگ جهت‌دهنده‌ی سیر و سلوک اوست.